

Д. е. н. Макуха С. М.

ПЕРЕДУМОВИ ПРИЄДНАННЯ УКРАЇНИ ДО СПІЛЬНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

Відомо, що однією з динамічних галузей економіки України є сільське господарство, яке останнім часом продемонструвало значні темпи зростання на тлі скорочення виробництва у переважній більшості промислового виробництва. За попередніми розрахунками, у 2013 р. індекс обсягу сільськогосподарського виробництва становив 113,7%. Обсяг продукції рослинництва зріс на 18,1%, тваринництва – на 4,8% [1, с. 6]. Аграрний сектор становить 7,2% у ВВП і 16% у експорті держави. Україна вийшла на передові позиції у світі щодо експорту багатьох сільськогосподарських культур і продуктів їх переробки. Останніми роками суттєво розширилася географія ринків збуту зерна. Експорт зернових культур здійснюється в Японію, Південну Корею, Китай, Бангладеш, Іран, Пакистан, Індію [2, с. 4].

Аграрний потенціал держави дозволяє не тільки забезпечувати власне населення продуктами харчування, але й значно збільшити свою присутність на ринках усіх континентів світу. З урахуванням перспектив розвитку галузі українські науковці та Міністерства аграрної політики запропонували спільно з FAO (Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН, Food and Agriculture Organization), розробити концепцію створення світового резерву зерна і визначити місце та квоти в ньому України [3, с. 4]. Маючи на увазі роль аграрного сектора в забезпеченні національної і глобальної продовольчої безпеки, збільшення експортного потенціалу у Законі України «Про Державний бюджет України на 2014 рік» збережена і істотно збільшена порівняно з минулим роком державна підтримка сільського господарства і, в першу чергу, тваринництва. На розвиток тваринництва передбачається направити 900 млн грн. проти 650 млн грн., врахованих у бюджеті 2013 р.

Більш ніж удвічі збільшені витрати (201,8 млн грн) на підтримку розвитку заходів в агропромисловому комплексі, зокрема, збереження і збільшення поголів'я великої рогатої худоби, компенсацію процентної ставки за кредитами, розвиток обслуговуючих сільськогосподарських кооперативів тощо. У зв'язку з цим для підтримки програм забезпечення оновлення техніки через лізинг передбачені витрати в сумі 192,0 млн грн., в т.ч. за рахунок засобів загального фонду державного бюджету – 140,0 млн грн, що в 2,5 разу більше фактичних витрат 2013 р. У 2014 р., як і в попередні роки, збережена пільгова система оподаткування в сільському господарстві, завдяки чому товаровиробники отримують пільги на суму більше 20 млрд грн. у 2014 р. [4].

Однак на шляху зростання ефективності українського аграрного

потенціалу стоїть багато випробувань фінансового, організаційного та правового характеру. Особливо багато проблем виникає у зв'язку з майбутнім підписанням Угоди про асоціацію з ЄС. Однак більшість експертів-аграрників України вважають, що позитиви підписання Угоди перевищують загрози в аграрному секторі. Наприклад, суттєвою перевагою є та обставина, що перед українською аграрною економікою відкриється величезний ринок у 500-600 мільйонів платоспроможних покупців. У перший рік після підписання документа скасовуються або суттєво знижуються мита на більшість предметів експорту.

Приєднання постсоціалістичних країн до Спільної сільськогосподарської політики потребувало суттєвої підготовки до вимог ЄС. Заходи, спрямовані на адаптацію аграрної економіки до правил ССП, в кожній трансформаційній країні мали свою специфіку. Однак можна вирізнити загальні напрями реформ, які створювали передумови для майбутньої участі країн Прибалтики, Центральної Європи, а нині й Хорватії в реалізації Програми:

- стимулювання структурних змін у розвитку аграрного виробництва;
- застосування механізму державної підтримки галузі;
- регулювання ринків сільськогосподарської продукції і ринку землі;
- оптимізація зовнішньоторговельної політики.

Важливим завданням для країн Центральної та Східної Європи при вступі до ЄС була адаптація стандартів якості та безпеки агропродовольчої продукції до вимог СОТ та законодавства ЄС. Україна в умовах створення зони вільної торгівлі зобов'язана гармонізувати своє законодавство в сфері сільського господарства до вимог 59 регламентів та директив, що потребує значних витрат та копіткої організаційної роботи. Для впровадження європейських стандартів в аграрному секторі України і забезпечення його ефективності надзвичайно велике значення має створення інфраструктури аграрного ринку, що забезпечує збереження, транспортування та реалізацію сільськогосподарської продукції. Це насамперед оптові ринки сільськогосподарської продукції, агроторгові дома, обслуговуючі кооперативи, виставки та ярмарки, аграрні біржі, мережа елеваторів і складів.

Особливо велика роль відведена створенню сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Світова економічна спільнота не випадково приділяє значну увагу розвитку кооперативного руху, адже в розвинених країнах 80-90 відсотків виробленої продукції реалізується через обслуговуючі кооперативи. У Франції нараховується 3,5 тис. сільськогосподарських кооперативів з переробно-збутової діяльності, 13,3 тис. кооперативів у цій країні спеціалізуються на спільному використанні техніки. Торік у Канаді працювало понад 1,3 тис. сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. У розвинених країнах світу через кооперацію реалізується 80-90% вирощеної продукції.

Потреба аграрної економіки України саме зазначеного інфраструктурного елемента визначається тим, що понад 70 відсотків трудомісткої сільськогосподарської продукції повсякденного споживання (картоплі,

інших овочів, фруктів, молока та м'яса) виробляється в особистих селянських і фермерських господарствах та фізичними особами – сільськогосподарськими товаровиробниками. Селяни з віддалених сіл не мають можливості реалізувати продукцію. Єдиний вихід – майже безкоштовно продати її посередникам. Умови виробництва та збуту молока і м'яса далекі від дотримання санітарних норм. Усі ці проблеми, як і значну кількість інших, необхідно вирішити використовуючи обслуговуючі кооперативи. Саме вони сприятимуть адаптації українських селян до вимог ЄС і кон'юнктури аграрного ринку щодо виробництва високоякісної сільськогосподарської продукції. Згідно з Законом України Про внесення змін до Закону України "Про сільськогосподарську кооперацію", залежно від виду діяльності сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи поділяються на переробні, заготівельно-збутові, постачальницькі, а також ті, що надають інші послуги: технологічні, транспортні, меліоративні, ремонтні, будівельні, з ветеринарного обслуговування тварин і племінної роботи, бухгалтерського обліку і аудиту, науково-консультаційні.

Сьогодні в Україні зареєстровано 953 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, але працюючими є всього 618. Решта не має достатніх коштів для розгортання своєї діяльності. Отже, для прискорення формування та успішної роботи кооперативів необхідно посилити фінансову підтримку з боку держави, удосконалити законодавство щодо їх діяльності, забезпечити кооперативний рух кваліфікованими кадрами та інформацією про переваги сільськогосподарського виробництва при наявності обслуговуючих кооперативів.

Література:

1. Соціально-економічне становище України за 2013 рік [Текст] // Урядовий кур'єр. – 2014. – № 18.
2. Іщенко Г. «Україна увійшла на ринки, які раніше були для нас закриті» [Текст] / Г. Іщенко // Урядовий кур'єр. – 2014. – № 27.
3. Туглук В. «Місія українського села тепер не тільки національна, але й світова» [Текст] / В. Туглук // Урядовий кур'єр. – 2011. – № 216.
4. В госбюджете Украины на 2014 год увеличена поддержка АПК [Електронний ресурс] . – Режим доступу : <http://agroobzor.ru/news/a-21804.html>.